

Nr. 16, 6. maj 2009

Over 1 mia. kr. at spare på førtidspension, side 1

Fritidsjob baner vejen til uddannelse for unge indvandrere og efterkommere, side 4

Kontanthjælpsmodtagere kommer hurtigt i gang, side 6

Over 1 mia. kr. at spare på førtidspension

Der er meget store forskelle på, hvor store udgifter der er til førtidspension i de forskellige kommuner. Reducerede de dyreste kommuner udgifterne, kunne der spares op til 1,3 mia. kroner i 2008.

Enhver ved, at der er flere udgifter til førtidspensionister på Lolland end i Gentofte, og at Lolland aldrig vil komme til at ligne Gentofte.

Men der er også store forskelle mellem jobcentrene, hvis man sammenligner jobcentre, der ikke er så forskellige som Lolland og Gentofte.

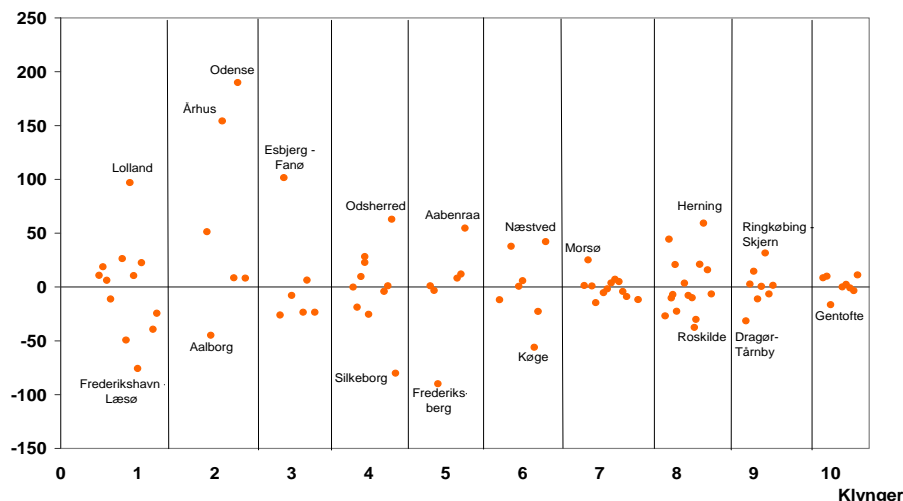
Arbejdsmarkedsstyrelsen har – på baggrund af en analyse fra SFI og AKF – inddelt landets 91 jobcentre i 10 grupper, hvor der inden for gruppen er en række grundlæggende fællestræk. Det gælder eksempelvis kommunernes erhvervsstruktur, antal indvandrere og antal unge og ældre.

Næstved og Køge er i samme gruppe, men alligevel er der stor forskel på førtidspensionsområdet. I Næstved er 8 ud af 100 borgere på førtidspension. Til sammenligning er det kun 5 ud af 100 borgere i Køge.

Besparesespotentiale for hvert jobcenter, hvis de havde lige så få personer på førtidspension, som gennemsnittet blandt lignende jobcentre, 2008

Besparelse (mio.)

Kilde: www.jobindsats.dk

Note: Jobcenter København er ikke vist i figuren. Det samlede besparelsespotentiale udregnes ved at se på, hvor stor en andel af befolkningen i kommunen, der er på førtidspension, set i forhold til gennemsnitsandelen i klyngen multipliceret med udgifterne.

Hvis andelen af Næstveds borgere, der er på førtidspension lignede gennemsnittet for de kommuner Næstved normalt sammenligner sig med, ville Næstved kunne spare 42 mio. kroner.

I store kommuner som Odense og Århus er besparelspotentialet endnu større, hvis de havde samme andel på førtidspension som lignende kommuner – henholdsvis 190 mio. kr. og 154 mio. kr.. På landsplan summer potentialet op til 1,3 mia. kr. årligt, hvis alle kommuner reducerede andelen af personer på førtidspension til gennemsnittet blandt lignende kommuner.

Forskellen mellem Næstved og Køge kan blandt andet skyldes, at man i Næstved tildeler førtidspensionen tidligere end i Køge. I 2007 var gennemsnitsalderen hos en ny førtidspensionist godt 48 år i Næstved, mens den var næsten 50 år i Køge.

Da førtidspension er en varig ydelse – typisk indtil folkepensionen – er resultatet, at en ny gennemsnitspensionist i Næstved modtager førtidspension i næsten 17 år frem til folkepensionsalderen. Det tilsvarende tal i Køge er godt 15 år.

Det er derfor et langt sejt træk, der skal til, hvis Næstved skal nærme sig Køges udgiftsniveau. Tilkendelsesmønsteret kan ændres på kort sigt, men da ydelsen er varig, tager det mange år, før den fulde økonomiske gevinst kan realiseres.

Den samlede indsats i fokus

Hans Bach, direktør i konsulentvirksomheden Discus A/S og medlem af Arbejdsmarkedskommissionen, mener, at man skal se på hele jobindsatsen, hvis man skal forstå forskellene imellem jobcentrene.

"Efter mine erfaringer er det ikke kun selve tilkendelsespraksis, man skal se på. Når en borger først er nået så langt, at de indstilles

til førtidspension, er det meget svært at ændre. Man er nødt til at se på "hele vejen" hen til en tilkendelse. Det vil sige alt det, der sker i en langvarig sygedagpengesag eller en kontanthjælpssag," siger han.

"Det er arbejdsmarkedsindsatsen i forhold til de borgere, der står svagest i forhold til arbejdsmarkedet, og som modtager en overførselsindkomst, der skal forebygge, at så mange når hen til "døren" til førtidspension," siger Hans Bach.

Afgørelse med store konsekvenser

En førtidspension har store konsekvenser – både for samfundet og for den enkelte.

"Selvom vi i øjeblikket har en stigende ledighed, vil vi inden længe have et behov for at øge arbejdsstyrken, og derfor er det samfundsøkonomisk meget vigtigt, at vi får bremset strømmen til førtidspension", siger Hans Bach.

Han tilføjer, at konsekvenserne for den enkelte også er store, selvom mange måske har et stærkt ønske om at få tilkendt en førtidspension.

"For den enkelte er førtidspension selvfølgelig en "helle", som det hedder i Matador. Men de fleste kan vist forestille sig, hvor kedeligt det ville være, hvis man altid skulle stå på helle i Matadorspillet og aldrig kom videre," siger Hans Bach.

Det er ifølge Hans Bach problematisk, hvis nogle tilkendes førtidspension, hvor arbejdsevnen ikke er varigt nedsat.

"Hvis man dykker ned i de enkelte tilkendelser - også dem, der er lige efter bogen - går det op for én, hvor svært det er at forudsige, hvordan en lidelse vil udvikle sig. Det er uforudsigeligt, hvordan behandlingsmulighederne vil udvikle sig, og det er uforudsigeligt, hvad der vil kunne lade sig gøre på arbejdsmarkedet med de

hjælpemidler, der hele tiden udvikles,” siger han.

Fritidsjob baner vejen til uddannelse for unge indvandrere og efterkommere

Unge indvandrere og efterkommere, der har haft et fritidsjob som teenagere, har markant større sandsynlighed for at gennemføre en uddannelse, viser en ny analyse fra Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Analysen viser, at unge, der har haft et fritidsjob i alderen 14-19 år har større sandsynlighed for at gennemføre en uddannelse, end unge der ikke har haft et fritidsjob.

Det gælder for danske unge – men det gælder i særlig grad for unge med indvandrerbaggrund. Hos denne gruppe stiger sandsynligheden for at få en erhvervsfaglig uddannelse markant mere end for danskere.

Indvandrere, der har haft et fritidsjob, får mere end tre gange så ofte en erhvervsfaglig uddannelse som indvandrere uden fritidsjob.

Danskere med fritidsjob får uddannelsen omkring dobbelt så ofte som danskere uden. Noget tyder altså på, at der kan være særligt gavnlige effekter af fritidsjob for indvandrere.

Fritidsjob giver viden om arbejdsliv

Lars Olsen, der er forfatter og foredragsholder og særligt beskæftiger sig med unge og uddannelsessystemet, mener, at et fritidsjob er med til at give de unge særlige kompetencer, de kan bruge i uddannelsessystemet.

”Fritidsjob er med til at give de unge nogle kompetencer og erfaringer, som de 14-19-årige ikke får i uddannelsessystemet. På en meget praktisk måde lærer de blandt andet at være omhyggelige, møde til tiden og at indgå i et praktisk fællesskab med andre. For nogle giver fritidsjobbet også nogle succesoplevelser – de oplever, at der er noget, de er gode til”, siger Lars Olsen.

Personer, der har haft fritidsjob som teenager, vil oftere gennemføre en uddannelse

	Indvandrere og efterkommere	Etniske danskere
Erhvervsfaglig uddannelse	3,3 gange oftere	1,8 gange oftere
Kort videregående uddannelse	2,1 gange oftere	2,1 gange oftere
Mellemlang videregående uddannelse	2,2 gange oftere	2,1 gange oftere
Lang videregående uddannelse	1,4 gange oftere	1,6 gange oftere

Kilde: 'Fra fritid til job', Arbejdsmarkedsstyrelsen, 2009

Note: Tabellen viser ændringer i sandsynligheden for at have en uddannelse indenfor de fire uddannelseskategorier for personer, der har haft et fritidsjob, sammenlignet med de, der ikke har haft ét.

De ekstra kompetencer og erfaringer kan være særligt vigtige for indvandrere, der ønsker at tage en erhvervsuddannelse og ikke kender noget til det danske arbejdsmarked – måske fordi deres forældre er uden job.

”Unge med indvandrerbaggrund indgår via fritidsjobbet i et »dansk« fællesskab. Der tales dansk, og de unge lærer nogle

af de ofte udtalte spilleregler, der er på en dansk arbejdsplads. Dermed bliver de også bedre til senere at klare kravene på en lære- og praktikplads”, siger Lars Olsen.

For dem, der har anden etnisk baggrund og ikke er særlig bogligt orienterede, betyder fritidsjobbet desuden

succesoplevelser, som det kan være svært at få i uddannelsessystemet.

”Kravene i uddannelsesverdenen bygger tit på en abstrakt logik – du skal lave en opgave eller læse lektier, fordi så bliver du dygtig og kan få en uddannelse. Det er en logik, der er uforståelig for en del

unge. Her er logikken i arbejdslivet mere håndfast og konkret: Du skal tømme båndet ved flaskeautomaten, ellers går maskinen i stå – og folk kan ikke komme af med deres flasker. Denne konkrete og håndfaste logik er særlig vigtig for dem, der har svært ved at afkode kravene i uddannelsesverdenen”, siger Lars Olsen.

Kontanthjælpsmodtagere kommer hurtigt i gang

En tidlig indsats for ledige virker. Imidlertid har kun 20 procent af dagpengemodtagerne fået et tilbud, når der er gået tre måneder. For kontanthjælpsmodtagere gælder det godt 50 procent.

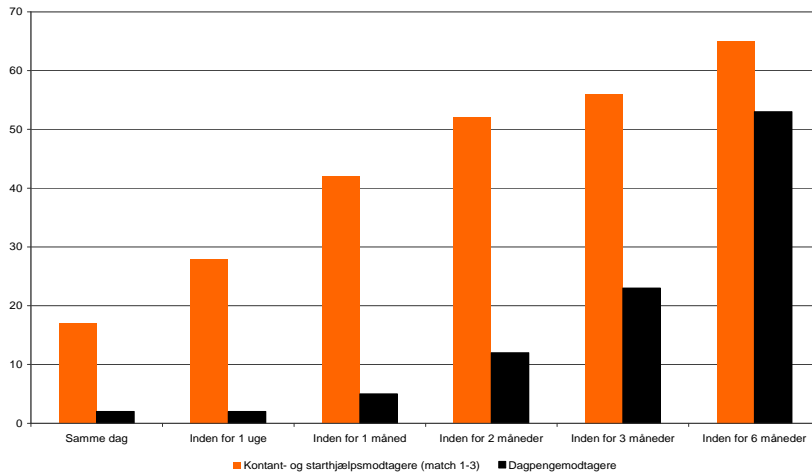
Der er stor forskel på, hvor hurtigt personer på kontanthjælp og dagpenge får det første tilbud om aktivering. Efter tre måneder har fem ud af ti

kontanthjælpsmodtagere været i gang, mens det kun gælder to ud af ti personer på dagpenge. Det viser nye tal fra Arbejdsmarkedsstyrelsen.

For kontanthjælpsmodtagere går der kun to måneder, før ca. halvdelen af de nyledige har været i aktivering. Der skal gå et halvt år, før en tilsvarende andel af dagpengemodtagere har været i gang.

Andel ledige, der har fået tilbudt aktivering, 2. kvartal 2008

Kilde: Arbejdsmarkedsstyrelsen. Offentliggøres på www.jobindsats.dk medio maj 2009.
 Note: Figuren viser, hvor stor en procentdel af modtagerne af ydelserne kontant- og starthjælp samt dagpenge, der bliver tilbudt aktivering inden for forskellige tidsperioder.

Indsatsen nytter

Der er dokumentation for, at en tidlig indsats virker. I 2005-2006 gennemførte Arbejdsmarkedsstyrelsen forsøget "Hurtig i gang", der viste, at en tidlig indsats over for ledige dagpengemodtagere bringer 20-30 procent flere ud af ledighed, og at den gennemsnitlige ledighedsperiode bliver 3 uger kortere.

Hvilke typer af indsats, der virker bedst for de ledige, skal belyses via forsøget "Hurtig i gang 2", der afsluttes i løbet af foråret.

Erfaringerne fra Pilotjobcenter Esbjerg er ligeledes, at en tidlig indsats virker. Det fortæller jobcenterchef Lise Willer.

"Efter vi var med i projekt 'Hurtig i gang' har vi rykket aktiveringsindsatsen frem for både kontanthjælps- og dagpengemodtagere, da vi havde gode erfaringer i forsøgsperioden. I dag giver vi typisk et tilbud om straksaktivering til kontanthjælpsmodtagerne. Det vil sige, at de skal møde i aktivering, mandagen efter de har henvendt sig.

Dagpengemodtagerne får et tilbud cirka 4 uger efter, vi får sagen ind.”

Indsatsen skal differentieres

Lise Willer mener samtidig, at indsatsen skal rettes mod de ledige, der har brug for hjælpen.

”En af årsagerne til, at dagpengemodtagere ofte har modtaget et senere tilbud om aktivering end kontanthjælpsmodtagere, er, at mange dagpengemodtagere er meget selvhjulpne. Der er rigtig mange, der på egen hånd finder job inden for de første 13 uger. Typisk gives der først tilbud herefter. Vi er i Esbjerg meget fokuserede på at målrette indsatsen mod de ledige, der har mest brug for Jobcentret”.

Lise Willer fortæller desuden, at der typisk har været anvendt aktiveringstilbud, der har været dyrere til dagpengemodtagerne, når man sammenligner med tilbudsprisen til kontanthjælpsmodtagerne. I Esbjerg har de fokus på at lave økonomiske ”investeringer” i den ledige – uanset om det drejer sig om

dagspengemodtagere eller kontanthjælpsmodtagere.

”Der er mange ledige inden for kontanthjælps- og dagpengesystemet, der minder om hinanden. De har brug for samme indsats, og det får de her i jobcenteret. Vi tænker på tværs, og sagsbehandlerne lærer af hinanden, således at vi kan målrette indsatsen for de ledige”, fortæller Lise Willer.

Erfaringerne fra pilotjobcenteret er, at en enhedsorganisation har en positiv betydning for kvaliteten af jobcenterets aktiviteter.

”Det tager tid, før man mærker de gode effekter af sammenlægningen af den kommunale og statslige indsats. Vi har arbejdet meget med at finde den bedste model at skrue indsatsen sammen på. Men det var ventetiden værd”, slutter Lise Willer.

Forsøget Hurtigt I Gang

Forsøgets formål var at undersøge effekten af en tidlig indsats. I det daværende AF Sønderjylland og AF Storstrøm udvalgte man halvdelen af de forsikrede nyledige til en tidlig indsats. Resten af de ledige fik en sædvanlig indsats.

De personer, der fik den tidlige indsats, blev tilfældigt udvalgt, så de havde nogenlunde samme karakteristika, som de, der fik en sædvanlig indsats. Det sikrede, at de to grupper kunne sammenlignes.

Resultaterne viste en overbevisende positiv effekt af en tidlig indsats.
